

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนของคู่สนทนาที่มีเพศ สถานภาพ
และความสนิทต่างกันในประเทศไทย
LINGUISTIC STRATEGIES USED FOR THE SPEECH ACT OF RESPONDING
TO ADMONISHMENT OF DIFFERENT SEX, SOCIAL STATUS AND INTIMACY
INTERLOCUTORS IN THAI

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์^{1*}

Sittitam Ongwuttiwat^{1*}

^{1*} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี

^{1*} Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Prathumthani

Received: February 21, 2021, Revised: March 31, 2022, Accepted: April 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมดังกล่าวกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพ และความสนิทของคู่สนทนา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาชนิดให้เขียนตอบ (Written Discourse Completion Task; WDCT) กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย จำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 คน และเพศหญิง 200 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนจำนวนทั้งสิ้น 2 กลวิธีใหญ่เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1. กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (ร้อยละ 84.39) และ 2. กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา (ร้อยละ 15.61) ส่วนผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนา พบว่า ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนของผู้พูดภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากค่า p ของกลวิธีทางภาษาทั้งหมดต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P < 0.05$)

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา วัจนกรรมการตอบการตักเตือน เพศของผู้พูด สถานภาพของคู่สนทนา ความสนิทของคู่สนทนา

*Corresponding author. Tel.: 081 644 2948

Email address: sittitam209@hotmail.com

Abstract

This research article had the primary objectives to 1) study the strategies used for the speech act of responding to admonishment in Thai and 2) analyze the relationship between responding strategies and factors concerning the sex of speakers and interlocutors' social status and intimacy. Data used in this research were elicited from samples of 400 respondents, of which 200 were male and 200 were female. The samples were asked to complete the Written Discourse Completion Task (WDCT). According to the results, the responding strategy to admonishment was divided into 2 strategies, ranking in the order of frequency as follows: 1) keeping relationship of interlocutor linguistic strategies (84.39%) and 2) conflicting linguistic strategies (15.61%). Upon consideration of the relationship between responding strategies and factors concerning the sex of speakers and interlocutors' social status and intimacy, it was evident that factors concerning the sex of speakers interlocutors' social status and intimacy had an effect on the adoption of the responding strategies. There were statistically significant differences in the responding strategies at a p-value of less than .05 ($p < 0.05$).

Keywords: Linguistic strategies, the speech act of responding to admonishment, sex of speakers, Interlocutors' social status, Interlocutors' intimacy

บทนำ

แม้ว่าการดักเตือนจะเป็นการแสดงความปรารถนาดีของผู้ที่ดักเตือน แต่ในทางตรงกันข้ามการดักเตือนอาจทำให้ผู้ที่ถูกดักเตือนเสียหน้า หรือไม่พึงพอใจกับการดักเตือน (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2562) ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ถูกดักเตือนจึงต้องเลือกที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการตอบการดักเตือนของคู่สนทนา ในมุมมองของคนไทยถือว่าการตอบการดักเตือน ด้วยวิธีการแสดงความขัดแย้งต่อกันเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง หรือหากต้องมีการตอบการดักเตือนด้วยวิธีการแสดงความขัดแย้ง ก็ให้แสดงความขัดแย้งอย่างนุ่มนวล หรือประนีประนอมต่อกัน (Phillips, 1970; Mole, 1973; สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ, 2522; Klausner, 1981; สุพัตรา สุภาพ, 2529; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2562) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่าเมื่อผู้พูดภาษาไทยอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบการดักเตือนของคู่สนทนา ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไร ในการตอบการดักเตือนดังกล่าว

ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์ ดังที่นักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยหลายท่าน (Trudgill, 1983; Coates, 2004; Tannan, 1994; Foley, 1997; Holmes, 1998 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541; ปราณี กุลละวณิชย์, กัลยา ดิงศภักดิ์, ม.ร.ว., สุดาพร ลักษณะนิยนาวิน และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสาร นอกจากทัศนะของนักวิชาการข้างต้นที่เห็นว่าปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์แล้ว จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องยังพบว่า งานวิจัยจำนวนหนึ่งศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทย ปรากฏในงานวิจัยของ อรวี บุญนาค (2550) รัมภรดา กองช้าง (2560) พรหมมินทร์ ประไพพงษ์ (2562) พบว่า ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดภาษาไทยมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความผิดหวังการตอบถ้อยคำนัยผกผัน และการแสดงการขู่ ตามลำดับ

นอกจากปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดแล้ว สถานภาพของคู่สนทนานับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการที่ผู้พูดภาษาไทยจำเป็นต้องคำนึงถึง เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับคู่สนทนา ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่สังคมไทยยังให้ความสำคัญกับสถานภาพที่แตกต่างกันของบุคคลอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากสถานภาพ คือ ตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของสังคม และเป็นตัวกำหนดบทบาท หรือการกระทำของคน ว่าควรประพฤติปฏิบัติตัวอย่างไรภายใต้สถานภาพนั้น กล่าวคือ ในการสื่อสาร หรือการแสดงวัจนกรรมใด ๆ ผู้พูดจะต้องคำนึงถึงเสมอ ว่าผู้ฟังเป็นใคร มีความสัมพันธ์กับตนอย่างไร และเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับสถานภาพที่แตกต่างระหว่างตนกับผู้ฟังด้วย (Mole, 1973; สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ, 2522; Klausner, 1981; Mulder, 1996; สุพัตรา สุภาพ, 2529;

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Panpothong (1999), Khanitthan (1994), จีรัตน์ เพชรรัตนโมรา (2544), วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2545), เพชรภรณ์ เอ็มอักษร (2549) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2549) ต่างชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพของคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทย

เช่นเดียวกับปัจจัยเรื่องความสนิทของคู่สนทนา ที่เป็นปัจจัยประการสำคัญ ที่ผู้พูดจะคำนึงถึงเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับคู่สนทนา ดังที่ Klausner (1981), Mulder (1996), สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522), สุพัตรา สุภาพ (2529), อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541), นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2546) ชี้ว่าคนไทยมักจะหลีกเลี่ยงการแสดงความรู้สึกขัดแย้งกับบุคคลที่ไม่สนิทอย่างตรงไปตรงมา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Panpothong (1999), Khanitthan (1994), วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2545), รุ่งอรุณ ใจชื่อ (2549), เพชรภรณ์ เอ็มอักษร (2549) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2549) ต่างชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องความสนิทของคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทย จากที่กล่าวมาถึงปัจจัยทั้ง 3 ประการ เป็นประเด็นให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ในวันกรรมการตอบการซักถามกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพ และความสนิทของคู่สนทนาว่ามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวันกรรมการซักถามหรือไม่ อย่างไร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบงานวิจัยเรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการซักถามในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ” ของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการซักถาม และข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ หรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการซักถามตามแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics)¹ โดยใช้แบบสอบถามประเภท Discourse Completion Test (DCT) จากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปี จำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการซักถามมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ หรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการซักถามมี 2 ส่วน คือ 1. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ หรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ หรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ หรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการซักถาม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า ยังไม่พบงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวันกรรมการตอบการซักถามกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนาโดยตรง นอกเหนือจากงานวิจัยของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมการตอบการซักถามในภาษาไทยกับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างระบุในแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ว่าบริบทที่เกี่ยวกับผู้พูดและผู้ฟังเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงในการแสดงวัจนกรรม กล่าวคือ ในงานวิจัยไม่ได้กำหนดสถานการณ์ในแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวันกรรมการตอบการซักถามโดยควบคุมปัจจัยเรื่องเพศ สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนาอย่างชัดเจน อีกทั้งในงานวิจัยยังไม่ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว

ดังนั้น ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวันกรรมการตอบการซักถาม โดยมีคำถามการวิจัยว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างในวันกรรมการตอบการซักถาม และกลวิธีทางภาษาในวันกรรมการซักถามมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนาหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยหวังว่าบทความวิจัยนี้จะทำให้อ่านเห็นภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวันกรรมการตอบการซักถามในภาษาไทย ซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องเพศ สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

¹ ผู้วิจัยเรียกแนวคิด “Emancipatory Pragmatics” ว่า แนวคิด “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตามฉัตรพร พานโพธิ์ทอง (2555)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ทฤษฎีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนมักเป็นทฤษฎีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนามากกว่าทฤษฎีทางภาษาแบบแสดงว่าไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา
2. ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้ทฤษฎีทางภาษาของผู้พูดภาษาไทยในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน ดังนี้

1. แนวคิดวัจนกรรม (Speech Act) Austin (1962) นักปราชญ์กลุ่มเจตนานิยมกล่าวเกี่ยวกับการใช้ภาษาไว้ว่า การใช้ภาษาในการสื่อสารนั้น เราได้ใช้ถ้อยคำ เพื่อสื่อความเป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ยังใช้เพื่อให้เกิดการกระทำต่าง ๆ อีกด้วย ในการกล่าวถ้อยคำหนึ่ง ผู้พูดจะได้กระทำ 3 สิ่งด้วยกันคือ 1) การกล่าวถ้อยคำ (Locutionary Act) 2) เจตนาของถ้อยคำ (Illocutionary Act) 3) ผลของถ้อยคำ หรือวจนผล (Perlocutionary Act/Effect)

ต่อมา Searle (1969) ได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาเป็นระบบ และขยายขอบเขตของภาษาที่ใช้ศึกษาให้เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ส่วนเนื้อหาของถ้อยคำ (Propositional Content) 2) ส่วนเจตนาของถ้อยคำ (Illocutionary Act)

นอกจากนี้ Searle (1969) ยังได้กำหนด Felicity Condition หรือเงื่อนไขในการแสดงวัจนกรรมต่าง ๆ เป็น 4 ข้อ ดังนี้ 1) เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อหาของถ้อยคำ (Propositional Content) ได้แก่ รายละเอียดที่เป็นเนื้อหาของถ้อยคำนั้น 2) เงื่อนไขเบื้องต้นหรือเงื่อนไขบังคับพื้นฐาน (Preparatory Precondition) ได้แก่ เงื่อนไขเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อที่ผู้พูดและผู้ฟังจะต้องมีมาก่อน 3) เงื่อนไขความจริงใจ (Sincerity Condition) ได้แก่ เงื่อนไขที่ระบุความคิด ความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริง ของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังอย่างชัดแจ้ง โดยหากหน่วยเนื้อหาของความจริงใจของผู้พูด หน่วยสื่อสารนั้นก็ไม่อาจทำหน้าที่ตามที่คาดหวังไว้ 4) เงื่อนไขจำเป็นหรือเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญ (Essential Condition) ได้แก่ เงื่อนไขที่บอกสาระสำคัญว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการให้เกิดการกระทำอะไรขึ้น

นอกจากกำหนดเงื่อนไขวัจนกรรมแล้ว Searle (1969) ยังแบ่งวัจนกรรมหลายประเภทไว้เป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 กลุ่ม วัจนกรรมบอกเล่า² (Representatives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองกับความจริงของถ้อยคำที่พูด เช่น การแจ้งให้ทราบ การบอกเล่า การสรุป

กลุ่ม 2 กลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (Directives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การขอร้อง การสั่ง

กลุ่ม 3 กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (Commissives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ การเสนอให้

กลุ่ม 4 กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (Expressives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การแสดงความยินดี

² ผู้วิจัยเรียกและกำหนดชื่อวัจนกรรมแต่ละกลุ่มข้างต้นตาม ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2555)

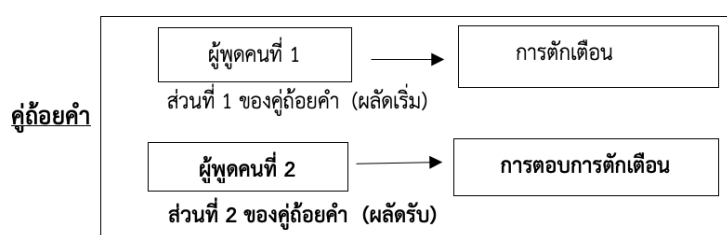
กลุ่ม 5 กลุ่มวาทกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Declarations) ได้แก่ วาทกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที มักเกี่ยวกับสถาบัน ผู้กระทำต้องเป็นผู้มีสิทธิ หรืออำนาจ เช่น การประกาศสงคราม การประกาศสมรส การโปรดยาล้างบาป การไล่ออก

ผู้วิจัยจะได้อาศัยเงื่อนไขวาทกรรมทั้ง 4 ข้อที่ Searle (1969) เสนอเป็นแนวทางในการกำหนดนิยามวาทกรรม การตกเตือนและหากพิจารณาประเภทวาทกรรมจะเห็นว่าวาทกรรมการตกเตือนเป็นวาทกรรมที่จัดอยู่ในประเภท Directives หรือวาทกรรมกลุ่มชี้แนะ เนื่องจากในการกระทำวาทกรรมดังกล่าว ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึก หรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น

2. แนวคิดคู่ถ้อยคำ (Adjacency Pairs) Schegloff & Sacks (1973 อ้างถึงใน สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2558) อธิบายว่า คู่ถ้อยคำประกอบด้วยถ้อยคำ 2 ส่วน ส่วนแรก คือ ผลัดเริ่ม (First Pair-Part) ส่วนที่สอง คือ ผลัดรับ (Second Pair-Part) ลักษณะสำคัญของคู่ถ้อยคำมี 4 ประการ คือ 1) เป็นถ้อยคำที่อยู่ใกล้ชิดกัน 2) เป็นถ้อยคำที่กล่าวโดยผู้พูดคนละคนกัน 3) มีลำดับขั้นเป็นส่วนแรกและส่วนที่สอง ซึ่งไม่สามารถสลับที่กันได้ 4) เป็นถ้อยคำคู่กัน เมื่อมีส่วนที่หนึ่งก็จะต้องมีส่วนที่สอง เช่น ถ้าส่วนที่หนึ่งเป็นการถาม ส่วนที่สองจะต้องเป็นการตอบ หรือส่วนที่หนึ่งเป็นการทักทาย ส่วนที่สองก็ต้องเป็นการทักทาย นอกจากลักษณะทั้งสี่ประการข้างต้นแล้ว ยังได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการกล่าวคู่ถ้อยคำไว้อีกว่า เมื่อผู้พูดคนแรกกล่าวถ้อยคำในผลัดของตนเสร็จสิ้นแล้วจะต้องหยุดพูดเพื่อให้ผู้พูดคนต่อมากล่าวถ้อยคำที่เป็นคู่กัน

ขณะที่ Richard & Schmidt (1983 อ้างถึงใน สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2558) กล่าวว่า คู่ถ้อยคำ คือ ถ้อยคำที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันตามลำดับของคู่สนทนา โดยถ้อยคำของผู้พูดคนที่สอง จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากถ้อยคำของผู้พูดคนแรก เช่น ถาม-ตอบ ทักทาย-ทักทาย ขอร้อง-ยอมรับ/ปฏิเสธ

จากแนวคิดคู่ถ้อยคำที่กล่าวมาข้างต้นอาจอธิบายได้ว่าวาทกรรมการตอบการตกเตือนเป็นผลัดรับ โดยมีวาทกรรมการตกเตือนเป็นผลัดเริ่มในคู่ถ้อย “การตกเตือน-การตอบการตกเตือน” ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 คู่ถ้อยคำ “การตกเตือน-การตอบการตกเตือน”

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. วาทกรรม หมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูดซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการกระทำ หรือวาทกรรมนั้น (Searle, 1969)
2. ถ้อยคำ หมายถึง ส่วนหนึ่งของการพูดในสถานการณ์หนึ่ง ๆ และเป็นส่วนที่อยู่ระหว่างจังหวะหยุดในการพูดนั้น
3. วาทกรรมการตกเตือน ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามคำว่า “วาทกรรมการตกเตือน” ตามแนวคิดเรื่องเงื่อนไขวาทกรรม (Searle, 1969 อ้างถึงใน สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2549) ดังนี้

เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อหา --- เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง

เงื่อนไขเบื้องต้น --- ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน

เงื่อนไขความจริงใจ --- ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนเพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึก หรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น

เงื่อนไขความจำเป็น --- การตกเตือนเป็นความพยายามที่จะให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนเพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลง

4. วัจนกรรมการตอบการดักเตือน หมายถึง ถ้อยคำที่เกิดขึ้นเป็นผลลัพท์โดยมีวัจนกรรมการดักเตือนเป็นผลัดเริ่มในคู่ถ้อย “การดักเตือน-การตอบการดักเตือน”

5. กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ผู้พูดใช้ในวัจนกรรมการตอบการดักเตือนของคู่สนทนา

6. เพศของผู้พูด หมายถึง เพศของผู้พูดที่กำหนดตามธรรมชาติและเป็นลักษณะทางกายภาพที่ถูกกำหนดจากชีววิทยา เช่น ผู้หญิงมีอวัยวะเพศหญิง มดลูก รังไข่ ประจำเดือน ส่วนเพศชายมีอวัยวะเพศชาย ลูกอัณฑะ เชื้ออสุจิ

7. สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่ง หรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง

8. ความสนิท หมายถึง ความคุ้นเคยและ/หรือระยะห่างของความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟัง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาการตอบการดักเตือนที่เป็นกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการดักเตือนเท่านั้น โดยไม่ศึกษา “การตอบการดักเตือนโดยการทำเฉย ๆ” หรือ “การตอบการดักเตือนโดยใช้วิธีอื่น”

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling)³ โดยกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยมีทั้งกลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่เป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย และบุคคลที่ทำงานแล้วจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 คน (แบ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเพศชายจำนวน 100 คน และบุคคลที่ทำงานแล้วเพศชายจำนวน 100 คน) และ เพศหญิง 200 คน (แบ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเพศหญิงจำนวน 100 คน และบุคคลที่ทำงานแล้วเพศหญิงจำนวน 100 คน)

3. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาชนิดให้เขียนตอบ (Written Discourse Completion Task; WDCT)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สํารวจและศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ ในที่นี้ ได้แก่ แนวคิดวัจนกรรมและแนวคิดคู่ถ้อยคำ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงแล้วในหัวข้อ “กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์” และ 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการตอบการดักเตือนในภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอแล้วในหัวข้อ “บทนำ”

2. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาชนิดให้เขียนตอบ (Written Discourse Completion Task; WDCT) ในการศึกษาการกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการตอบการดักเตือนในภาษาไทย และความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการดักเตือน กับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนา ทั้งนี้ ในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ยอมรับว่า การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาชนิดให้เขียนตอบ (Written Discourse Completion Task; WDCT) เป็นวิธีการที่เหมาะสม โดยเฉพาะหากต้องการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (Takahashi & Beebe, 1993; Panpothong, 1999; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2549; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2562)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย ประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและบุคคลที่ทำงานแล้วจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 คน (นิสิตนักศึกษา จำนวน 100 คน และบุคคลที่ทำงานแล้วจำนวน 100 คน) และ เพศหญิง 200 คน (นิสิตนักศึกษา จำนวน 100 คน และบุคคลที่ทำงานแล้วจำนวน 100 คน)

³ การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างซึ่งหน่วยตัวอย่างประชากรที่เปิดโอกาสให้ประชากรทุกหน่วยมีสิทธิ์ได้รับการเลือกเท่า ๆ กัน โดยมีบัญชีรายชื่อของประชากรทุกหน่วยแล้วทำการจับสลากหรือใช้ตารางเลขสุ่ม (Random Number Table) จนได้กลุ่มตัวอย่างประชากรครบตามต้องการ (สุภมาส อังคุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิภา ภิญญานวนวัฒน์, 2557)

ทั้งนี้ การกำหนดสถานการณ์การตอบการตัดสินใจที่ใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ โดยดัดแปลงมาจากงานวิจัยเรื่อง “วัจนกรรมการตัดสินใจในภาษาไทย: กรณีศึกษากับศิษย์” ของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2549) และงานวิจัยเรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการตัดสินใจในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นจูงใจ” ของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 สถานการณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 สถานการณ์ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานการณ์ที่คู่สนทนามีสถานภาพสูงกว่าผู้พูด (จำนวน 5 ข้อ)

1. หากอาจารย์/หัวหน้างานของท่านกล่าวตัดสินใจท่านเนื่องจากท่านมาเข้าเรียน/มาทำงานสายเป็นประจำ ท่านจะอย่างไร
2. หากอาจารย์/หัวหน้างานของท่านกล่าวตัดสินใจท่านเนื่องจากท่านใช้จ่ายเงินอย่างสุรุ่ยสุร่ายจนต้องยืมเงินจากบุคคลอื่น ท่านจะอย่างไร
3. หากอาจารย์/หัวหน้างานของท่านกล่าวตัดสินใจท่านเนื่องจากท่านมักแสดงอารมณ์โกรธหรือฉุนเฉียวกับบุคคลรอบข้างโดยไม่สมเหตุผล ท่านจะอย่างไร
4. หากอาจารย์/หัวหน้างานของท่านกล่าวตัดสินใจท่านเนื่องจากท่านมีพฤติกรรมในเชิงชู้สาวที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อนเพศตรงข้าม ท่านจะอย่างไร
5. หากอาจารย์/หัวหน้างานของท่านกล่าวตัดสินใจท่านเนื่องจากท่านมักไม่ใส่หน้ากากอนามัยอยู่เป็นประจำเมื่อไปในที่สาธารณะในช่วงที่โรคโควิด-19 กำลังระบาดในประเทศไทย ท่านจะอย่างไร

กลุ่มที่ 2 สถานการณ์ที่คู่สนทนามีสถานภาพเท่ากับผู้พูดและไม่สนิทกับผู้พูด (จำนวน 5 ข้อ)

1. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียน/เพื่อนร่วมงานของท่านกล่าวตัดสินใจท่านเนื่องจากท่านมาเข้าเรียน/มาทำงานสายเป็นประจำ ท่านจะอย่างไร
2. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียน/เพื่อนร่วมงานของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านใช้จ่ายเงินอย่างสุรุ่ยสุร่ายจนต้องยืมเงินจากบุคคลอื่น ท่านจะอย่างไร
3. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียน/เพื่อนร่วมงานของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมักแสดงอารมณ์โกรธ หรือฉุนเฉียวกับบุคคลรอบข้างโดยไม่สมเหตุผล ท่านจะอย่างไร
4. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียน/เพื่อนร่วมงานของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมีพฤติกรรมในเชิงชู้สาวที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อนเพศตรงข้าม ท่านจะอย่างไร
5. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียน/เพื่อนร่วมงานของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมักไม่ใส่หน้ากากอนามัยอยู่เป็นประจำเมื่อไปในที่สาธารณะในช่วงที่โรคโควิด-19 กำลังระบาดในประเทศไทย ท่านจะอย่างไร

กลุ่มที่ 3 สถานการณ์ที่คู่สนทนามีสถานภาพเท่ากับผู้พูดและสนิทกับผู้พูด (จำนวน 5 ข้อ)

1. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สนิท/เพื่อนร่วมงานที่สนิทของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมาเข้าเรียน/มาทำงานสายเป็นประจำ ท่านจะอย่างไร
2. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สนิท/เพื่อนร่วมงานที่สนิทของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านใช้จ่ายเงินอย่างสุรุ่ยสุร่ายจนต้องยืมเงินจากบุคคลอื่น ท่านจะอย่างไร
3. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สนิท/เพื่อนร่วมงานที่สนิทของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมักแสดงอารมณ์โกรธ หรือฉุนเฉียวกับบุคคลรอบข้างโดยไม่สมเหตุผล ท่านจะอย่างไร
4. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สนิท/เพื่อนร่วมงานที่สนิทของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมีพฤติกรรมในเชิงชู้สาวที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อนเพศตรงข้าม ท่านจะอย่างไร
5. หากเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สนิท/เพื่อนร่วมงานที่สนิทของท่านกล่าวตัดสินใจท่าน เนื่องจากท่านมักไม่ใส่หน้ากากอนามัยอยู่เป็นประจำเมื่อไปในที่สาธารณะในช่วงที่โรคโควิด-19 กำลังระบาดในประเทศไทย ท่านจะอย่างไร

ตัวอย่างแบบสอบถามสำหรับการเก็บกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบการตักเตือนในภาษาไทย

1. หากอาจารย์/หัวหน้างานของท่านกล่าวตักเตือนท่านเนื่องจากท่านมาเข้าเรียน/มาทำงานสายเป็นประจำ ท่านจะอย่างไร

- ☐ ตอบการกล่าวตักเตือนอาจารย์/หัวหน้างานของท่านโดยพูดว่า.....
- ☐ ทำเฉย ๆ เพราะ.....
- ☐ ใช้วิธีอื่น คือ

3. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็น “ถ้อยคำ” (Utterance) มาวิเคราะห์ เริ่มจากนำคำตอบมาจำแนกเป็นถ้อยคำ พิจารณาจาก 1) การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และ 2) เนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ โดยแบ่งคำตอบที่ได้เป็นถ้อยคำแล้วนำมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีทางภาษาแบบใด พิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อหาของถ้อยคำนั้น หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ว่ากลวิธีทางภาษาที่มีวัตถุประสงค์อย่างไร ในการสื่อสาร ส่วนการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนา ผู้วิจัยใช้สถิติ T-test for Correlate Samples ผ่านทาง <http://www.graphpad.com/quickcalcs/ttest1.cfm> เนื่องจากโปรแกรมดังกล่าวให้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วนมากกว่าการวิเคราะห์ด้วยตนเอง (ชาญวิทย์ เยาวฤทธา, 2554)

4. เรียบเรียงผลการวิจัย

ผู้วิจัยเรียบเรียงผลการวิจัยออกเป็นหัวข้อดังนี้ 1) กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องสถานภาพของคู่สนทนา และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องความสนิทของคู่สนทนา

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบรับการตักเตือนแบ่งออกเป็น 2 กลวิธีใหญ่ เรียงลำดับตามความถี่การปรากฏจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ 1) กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (แบ่งออกเป็น 9 กลวิธีย่อย) คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 84.39 และ 2) กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา (แบ่งออกเป็น 4 กลวิธีย่อย) คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 15.61 โดยแต่ละกลวิธีทางภาษาข้างต้นมีรายละเอียดของกลวิธีย่อย ดังนี้

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนทั้งสิ้น 9 กลวิธีย่อย ดังนี้

1.1.1 การให้เหตุผลของการกระทำที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 -เราต้องป้อนข้าวลูกก่อน เลยทำให้มาสายแบบนี้

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการให้เหตุผลโดยให้เหตุผลว่าต้องป้อนอาหารลูกจึงทำให้มาทำงานสาย (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

1.1.2 การแสดงการขอบคุณคู่สนทนาที่ตักเตือน

ตัวอย่างที่ 2 -ขอบคุณค่ะครู หนูผิดไปจริง ๆ ที่ใช้เงินฟุ่มเฟือยขนาดนั้น

จากตัวอย่างที่ 2 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงการขอบคุณที่ผู้ฟังตั้งตารอเรื่องการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.3 การแสดงว่าไม่ได้ตั้งใจทำให้การกระทำเกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 3 - **ฉันไม่ได้ตั้งใจจริง ๆ ที่พูดรุนแรงกับคนอื่นแบบนั้น**

จากตัวอย่างที่ 3 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงว่าไม่ได้ตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อคนอื่น (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.4 การให้รายละเอียดของการกระทำที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 4 - **ฉันออกมาจากบ้านตั้งแต่ยังไม่หกโมงเช้า ติดบนรถ 3 ชั่วโมง พอมาถึงป้ายรถเมล์ฝนตกอีก หารถก็ไม่ได้ เลยทำให้มาสายเลย**

จากตัวอย่างที่ 4 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการมาทำงานสายของตนเอง (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.5 การแสดงการขอโทษคู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 5 - **ขอโทษด้วยเพื่อน ที่ตอนแรกเราไม่เชื่อคำเตือนของแก**

จากตัวอย่างที่ 5 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงการขอโทษผู้ฟังที่ไม่เชื่อคำเตือนเรื่องการคบเพื่อนเพศตรงข้าม (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.6 การยอมรับผิดต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 6 - **เรายอมรับผิดนะที่มาสาย เราไม่ได้ตั้งใจจริง ๆ**

จากตัวอย่างที่ 6 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการยอมรับผิดที่มาทำงานสาย (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.7 การแสดงความเสียใจต่อการกระทำที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 7 - **เราขอโทษแกจริง ๆ ที่ทำแบบนั้น เราเสียใจกับเรื่องที่ทำไป**

จากตัวอย่างที่ 7 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงความเสียใจต่อการกระทำที่ตนเองใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.8 การกล่าวโทษสิ่งหรือบุคคลอื่น

ตัวอย่างที่ 8 - **ก็ตอนนั้นเค้าทำติดกับเราทุกอย่าง ใครจะรู้ว่ามันจะไม่ดีในตอนหลัง**

จากตัวอย่างที่ 8 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการกล่าวโทษบุคคลที่เคยเป็นคู่รักของตนเองว่ายังไม่เปิดเผยพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมา (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.1.9 การเปลี่ยนประเด็นการสนทนา

ตัวอย่างที่ 9 - **กินข้าวหรือยังอะแก (พูดเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับที่เพื่อนเตือนเรา)**

จากตัวอย่างที่ 9 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการเปลี่ยนประเด็นการสนทนาที่ผู้ฟังตั้งคำถามเรื่องการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความรู้สึกไม่เห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับการตั้งคำถามของคู่สนทนา: จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความรู้สึกไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตั้งคำถามของคู่สนทนาในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถามจำนวนทั้งสิ้น 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

1.2.1 การบอกว่าคู่สนทนาเข้าใจผิดหรือไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างที่ 10 - **แกเข้าใจผิดแล้ว ฉันไม่ได้สุรุยสุรายแบบนั้น**

จากตัวอย่างที่ 10 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการบอกว่าคู่สนทนาเข้าใจผิดหรือไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินสุรุยสุรายของกลุ่มตัวอย่าง (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตั้งคำถาม

1.2.2 การแสดงความไม่พอใจต่อคู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 11 - แกนนี้มันยังไม่เข้าเรื่อง

จากตัวอย่างที่ 11 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงความไม่พอใจคู่สนทนาที่ตักเตือนเรื่องการคบเพื่อนเพศตรงข้าม (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

1.2.3 การแสดงการขู่คู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 12 - ชั้นจะแฉเรื่องแกเหมือนกัน

จากตัวอย่างที่ 12 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการขู่ว่าจะเปิดโปงพฤติกรรมของผู้ฟังในสถานการณ์ที่ผู้ฟังตักเตือนเรื่องการมาทำงานสายของกลุ่มตัวอย่าง (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

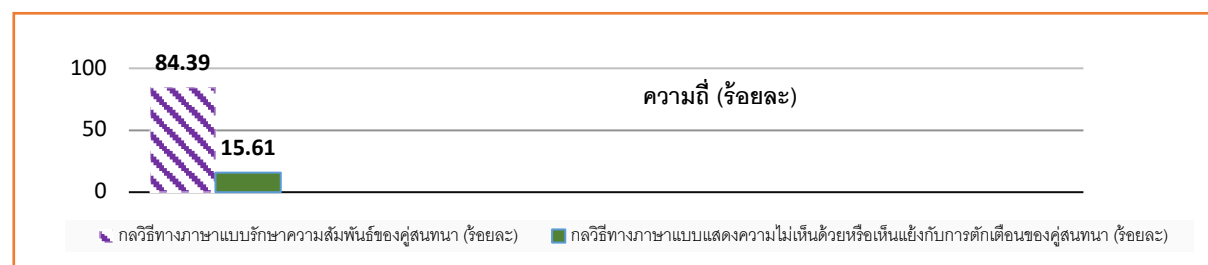
1.2.4 การใช้ถ้อยคำบริภาษต่อคู่สนทนา⁴ตัวอย่างที่ 13 - ไอ้ท่า มาพูดมากอยู่ได้

จากตัวอย่างที่ 13 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้ถ้อยคำบริภาษคู่สนทนาในสถานการณ์ที่คู่สนทนาตักเตือนเรื่องการไม่ใส่หน้ากากอนามัย (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา) ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถแสดงความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนได้ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความถี่ (ร้อยละ) ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

1. กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา	ร้อยละ	2. กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา	ร้อยละ
1.1 การให้เหตุผลของการกระทำที่เกิดขึ้น	21.30	2.1 การบอกว่าคู่สนทนาเข้าใจผิดหรือไม่ถูกต้อง	11.47
1.2 การแสดงการขอบคุณคู่สนทนาที่ตักเตือน	17.24	2.2 การแสดงความไม่พอใจต่อคู่สนทนา	2.78
1.3 การแสดงว่าไม่ได้ตั้งใจทำให้การกระทำเกิดขึ้น	14.10	2.3 การแสดงการขู่คู่สนทนา	1.00
1.4 การให้รายละเอียดของการกระทำที่เกิดขึ้น	10.01	2.4 การใช้ถ้อยคำบริภาษต่อคู่สนทนา	0.36
1.5 การแสดงการขอโทษคู่สนทนา	6.21		
1.6 การยอมรับผิดต่อการกระทำที่เกิดขึ้น	6.02		
1.7 การแสดงความเสียใจต่อการกระทำที่เกิดขึ้น	3.25		
1.8 การกล่าวโทษสิ่งหรือบุคคลอื่น	3.17		
1.9 การเปลี่ยนประเด็นการสนทนา	3.09		
	84.39		15.61
รวม			100.00

แผนภูมิที่ 1 ความถี่ (ร้อยละ) ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

⁴ การใช้ถ้อยคำบริภาษต่อคู่สนทนาต่างกับการแสดงความไม่พอใจตรงที่การใช้ถ้อยคำบริภาษจะปรากฏคำไม่สุภาพในถ้อยคำ ขณะที่การแสดงความไม่พอใจจะปรากฏถ้อยคำแสดงการตำหนิเท่านั้นโดยไม่ปรากฏคำไม่สุภาพ

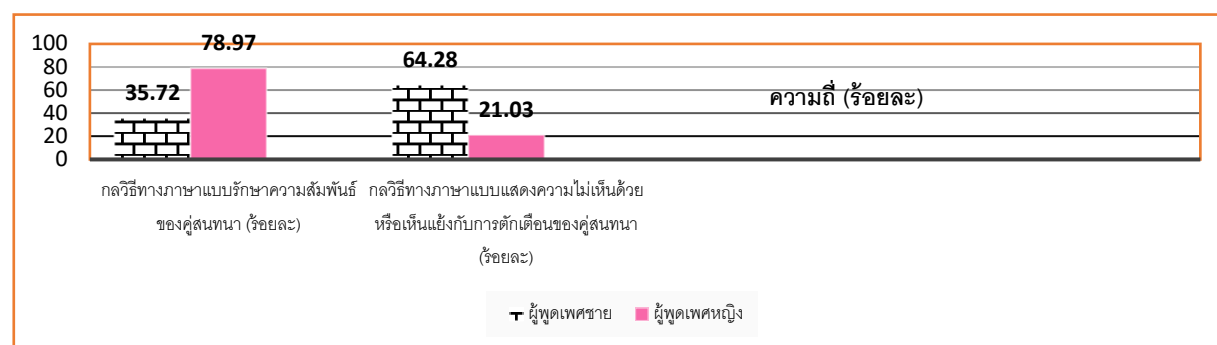
จากตารางและแผนภูมิข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ร้อยละ 84.39 มากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เพียง ร้อยละ 15.61 ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน ปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีวิชาการ เช่น Phillips (1970), Mole (1973), สุนทรื โคมิน และสนิทธ สัมครการ (2522), Klausner (1981), สุพัตรา สุภาพ (2529) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ซึ่งให้เห็นว่าการตอบการตักเตือนด้วยวิธีการแสดงความขัดแย้งต่อกันเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง หรือหากต้องมีการตอบการตักเตือนด้วยวิธีการแสดงความขัดแย้งก็ให้แสดงความขัดแย้งอย่างนุ่มนวล หรือประนีประนอมต่อกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด

จากผลการวิจัยสามารถแสดงการเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเพศชายและเพศหญิง ใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือนได้ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเพศชายและเพศหญิงใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ใน วัจนกรรมการตอบการตักเตือน	ผู้พูดเพศชาย (ร้อยละ)	ผู้พูดเพศหญิง (ร้อยละ)
1. กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา	35.72	78.97
2. กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา	64.28	21.03
รวม	100.00	100.00

แผนภูมิที่ 2 การเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเพศชายและเพศหญิงใช้ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

จากตารางและแผนภูมิข้างต้น จะเห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเพศชายเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา (ร้อยละ 64.28) มากกว่าการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (ร้อยละ 35.72) ในวัจนกรรมการตอบ การตักเตือน ในทางตรงกันข้ามผู้พูดภาษาไทยเพศหญิงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (ร้อยละ 78.97) มากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตักเตือนของคู่สนทนา (ร้อยละ 21.03) ในวัจนกรรมการตอบการตักเตือน

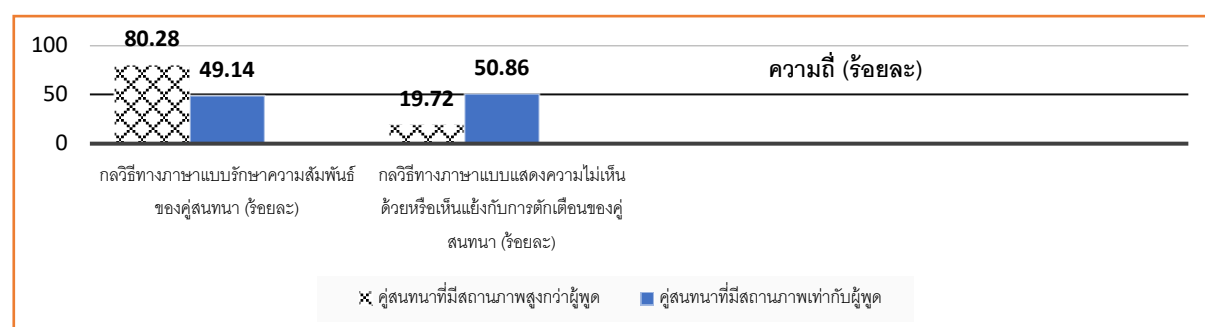
ผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดมีผลต่อความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการซักถามในภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากค่า p ของกลวิธีทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.04 ($P=0.04$) ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P<0.05$) สรุปได้ว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานในปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดมีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถาม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวี บุณนาค (2550), รัมภ์รดา กองช้าง (2560) และ พรหมมินทร์ ประไพพงษ์ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความคิดเห็น การตอบถ้อยคำแย้งผกผัน และการแสดงการขู่ ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกับปัจจัยเรื่องสถานภาพของคู่สนทนา

จากผลการวิจัยสามารถแสดงการเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกรณีคู่สนทนาที่มีสถานภาพสูงกว่าและเท่ากับกลุ่มตัวอย่างได้ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกรณีคู่สนทนาที่มีสถานภาพสูงกว่าและเท่ากับผู้พูด

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ใน วัจนกรรมการตอบการซักถาม	สถานภาพของคู่สนทนา	
	คู่สนทนาที่มี สถานภาพสูงกว่าผู้พูด (ร้อยละ)	คู่สนทนาที่มี สถานภาพเท่ากับผู้พูด (ร้อยละ)
1.กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา	80.28	49.14
2.กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับการซักถามของคู่สนทนา	19.72	50.86
รวม	100.00	100.00

แผนภูมิที่ 3 การเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกรณีคู่สนทนาที่มีสถานภาพสูงกว่าและเท่ากับผู้พูด

จากตารางและแผนภูมิข้างต้น ปรากฏผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คู่สนทนามีสถานภาพสูงกว่าผู้พูด กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (ร้อยละ 80.28) มากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการซักถามของคู่สนทนา (ร้อยละ 19.72) ในทางตรงกันข้ามเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คู่สนทนามีสถานภาพเท่ากับผู้พูด กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาทั้ง 2 แบบ คือ กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (ร้อยละ 50.86) และกลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการซักถามของคู่สนทนา (ร้อยละ 49.14) ในอัตราส่วนใกล้เคียงกันในวัจนกรรมการตอบการซักถาม

ผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องสถานภาพของคู่สนทนามีผลต่อความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการซักถามดังจะเห็นได้จากค่า p ของกลวิธีทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.03 ($P=0.03$) ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P<0.05$) ด้วยเหตุนี้ จึงอาจสรุปได้ว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยเรื่องสถานภาพของคู่สนทนามีผล

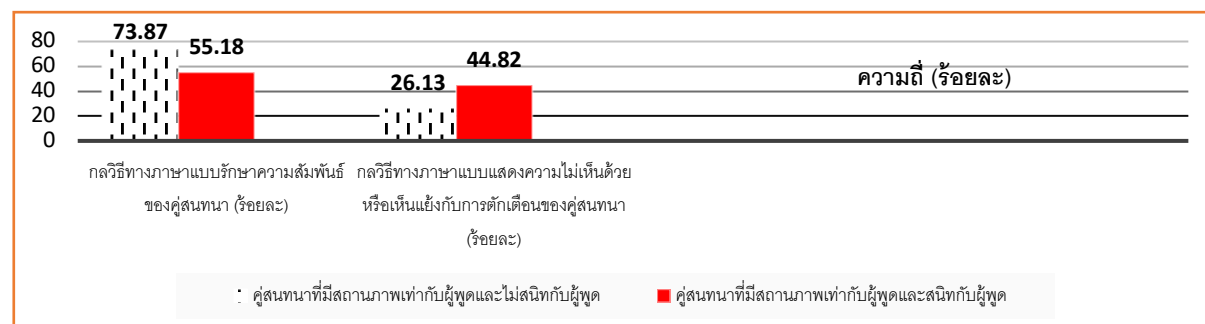
ต่อกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panpothong (1999), Khanitthan (1993), จีรัตน์ เพชรรัตน์โมรา (2544), วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2545), เพชรรัตน์ เอ็มอักษร (2549) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2549) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องสถานภาพของคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกับปัจจัยเรื่องความสนิทของคู่สนทนา สามารถแสดงการเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ)

จากผลการวิจัยสามารถแสดงการเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกรณีคู่สนทนาที่ไม่สนิทและสนิทกับกลุ่มตัวอย่างได้ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามกรณีคู่สนทนาที่ไม่สนิทและสนิทกับผู้พูด

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ใน วัจนกรรมการตอบการซักถาม	ความสนิทของคู่สนทนา	
	คู่สนทนาที่มีสถานภาพ เท่ากับผู้พูดและไม่สนิท กับผู้พูด (ร้อยละ)	คู่สนทนาที่มีสถานภาพ เท่ากับผู้พูดและสนิทกับ ผู้พูด (ร้อยละ)
1.กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา	73.87	55.18
2.กลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับการซักถามของคู่สนทนา	26.13	44.82
รวม	100.00	100.00

แผนภูมิที่ 4 การเปรียบเทียบความถี่ (ร้อยละ) ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถามของคู่สนทนาที่ไม่สนิทและสนิทกับกลุ่มตัวอย่างผู้พูด

จากตารางและแผนภูมิข้างต้น จะเห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คู่สนทนาไม่สนิทกับผู้พูด กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนามากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการซักถามของคู่สนทนา ในทางตรงกันข้ามเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คู่สนทนาสนิทกับผู้พูด กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาทั้ง 2 แบบ คือ กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (ร้อยละ 55.18) และกลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการซักถามของคู่สนทนา (ร้อยละ 44.82) ในอัตราส่วนใกล้เคียงกันในวัจนกรรมการตอบการซักถาม

ผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องความสนิทของคู่สนทนา มีผลต่อความถี่ของการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการซักถามดังจะเห็นได้จากค่า p ของกลวิธีทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.03 ($P=0.03$) ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P<0.05$) สรุปได้ว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยเรื่อง ความสนิทของคู่สนทนามีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในวัจนกรรมการตอบการซักถาม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panpothong (1999),

Khanitthan (1994), วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2545), รุ่งอรุณ ใจซื่อ (2549), เพชรภรณ์ เอ็มอักษร (2549) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2549) ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ของคู่สนทนามีความสัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการปฏิสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ร้อยละ 84.39 มากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตัดสินใจของคู่สนทนาที่ใช้ร้อยละ 15.61 ในวัจนกรรมการตอบการตัดสินใจสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ที่ศึกษาการตอบการตัดสินใจจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) และพบว่าผู้พูดภาษาไทยมักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในการตอบการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นเรื่องกลวิธีย่อยที่ใช้ในวัจนกรรมการตอบการตัดสินใจกับงานวิจัยสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ที่ศึกษาการตอบการตัดสินใจในภาษาไทยและข้อค้นพบที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่ากลวิธีย่อยที่ปรากฏกลวิธีย่อย ทั้งกลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา และกลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตัดสินใจของคู่สนทนา มากกว่า กล่าวคือ ในงานวิจัยดังกล่าวได้ค้นพบพบกลวิธีย่อยที่ใช้ลดน้ำหนักความรุนแรงจำนวน 6 กลวิธี และกลวิธีย่อยแบบตรงไปตรงมาจำนวน 3 กลวิธี ขณะที่ในการวิจัยครั้งนี้พบกลวิธีย่อยที่ใช้รักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาจำนวน 9 กลวิธี และกลวิธีย่อยที่ใช้ในการแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตัดสินใจของคู่สนทนาจำนวน 4 กลวิธี ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ถูกกำหนดให้อยู่ในสถานการณ์การตอบการตัดสินใจที่หลากหลายกว่าในงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น

ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 74.14 เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาปรากฏร่วมกันในวัจนกรรมการตอบการตัดสินใจ เช่น

1	2	3	4
/หนูขอโทษอาจารย์จริง ๆ ค่ะ/ คือหนูต้องทำงานล่วงเวลาถึงเที่ยงคืนเลยทำให้มาสาย/หนูไม่ได้ตั้งใจจริง ๆ ค่ะ/หนูยอมรับผิดค่ะ/			

จากตัวอย่าง จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาปรากฏร่วมกันในวัจนกรรมการตอบการตัดสินใจ ได้แก่ กลวิธีการแสดงการขอโทษคู่สนทนา (ในถ้อยคำที่ 1) ร่วมกับกลวิธีการให้เหตุผลต่อการกระทำที่เกิดขึ้น (ในถ้อยคำที่ 2) กลวิธีการแสดงว่าไม่ได้ตั้งใจให้เหตุการณ์เกิดขึ้น (ในถ้อยคำที่ 3) และกลวิธีการแสดงการยอมรับผิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ในถ้อยคำที่ 4)

การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนามากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเห็นแย้งกับการตัดสินใจของคู่สนทนาสอดคล้องกับคำอธิบายของ Markus & Kitayama (1991 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (An Interdependent View of Self) ทั้งนี้ สังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา คนในสังคมจะได้รับการปลูกฝังให้ประพฤติตนตามที่สังคม หรือกลุ่มกำหนดและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ขณะที่คนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (An Independent View of Self) เช่น คนในสังคมตะวันตก มักจะคำนึงถึงตนเองเป็นสำคัญและไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

กล่าวได้ว่า การที่คนไทยอยู่ในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาส่งผลทำให้คนไทยมีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่กระทำให้คู่สนทนามีความรู้สึกที่ไม่ดีตรงไปตรงมา เพื่อรักษาความเป็นกลุ่ม หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน เช่น Klausner (1981), Bilmes (1992), Podhisita (1998) และ สุพัตรา สุภาพ (2529) ที่ได้อธิบายว่าคนไทยมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในสังคม และปัจจัยประการสำคัญที่กำหนดการประพฤติปฏิบัติของคนไทยให้เป็นเช่นนั้น คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะกำหนดให้คนหลีกเลี่ยงการแสดงอารมณ์รุนแรง หลบหลีกการเข้าไปผูกพัน และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเรื่องสถานภาพและความสนิทของคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการตอบการโต้เถียงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมการตอบ การโต้เถียงและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในภาษาไทย และพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและผู้ฟัง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบการโต้เถียง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าการที่ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดมีความสัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการตอบการโต้เถียงปรากฏเฉพาะในการวิจัยนี้ และไม่พบในงานวิจัยที่กล่าวถึง

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนามีความสัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ในการตอบการโต้เถียง ดังจะเห็นได้จากค่า p ของกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในปัจจัยทั้ง 3 ประการ ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P < 0.05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ที่ชี้ว่ากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบการโต้เถียงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องวัฒนธรรมบริบทสูง (High Context Culture) ทั้งนี้ Hall (1976 อ้างถึงใน สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2562) ชี้ว่า สังคมที่มีวัฒนธรรมบริบทสูง (High Context Culture) เป็นสังคมที่เห็นว่าบริบทเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร หรือปฏิสัมพันธ์แต่ละครั้งผู้พูดจะคำนึงว่าตนเองมีความสัมพันธ์กับคู่สนทนาอย่างไร ขณะที่สังคมที่มีวัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low Context Culture) เป็นสังคมที่เชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวสามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด อีกทั้ง การพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้ มักจะพูดตรงไปตรงมา และไม่ค่อยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สนทนาเท่าใดนัก

จากผลการวิจัยที่พบว่า กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในวัจนกรรมการตอบการโต้เถียงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูด สถานภาพและความสนิทของคู่สนทนาสอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารกลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทยจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ ในงานวิจัยของ Panpothong (1999), Khanitthanon (1993), จีรรัตน์ เพชรรัตนโมรา (2544), วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2545), รุ่งอรุณ ใจชื่อ (2549), เพชรรัตน์ เอ็มอักษร (2549), สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2549), อรวิ บุญนาค (2550), รัมภ์ดา กองช้าง (2560), พรหมมินทร์ ประไพพงษ์ (2562) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2562) ต่างพบว่าบริบททั้งที่เกี่ยวข้องกับคู่สนทนาและไม่เกี่ยวข้องกับคู่สนทนามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทย โดยงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ อาจเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูงอีกทางหนึ่งเช่นกัน

การอ้างอิง

- จีรรัตน์ เพชรรัตนโมรา. (2544). การศึกษาการแสดงการขอโทษของผู้พูดที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ได้อิงพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชาลวิทย์ เยาวฤทธา. (2554). แนวคิดเรื่อง "บุญคุณ" กับวัจนกรรม 3 ชนิดในสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ได้อิงพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2546). สิทธิและความเกรงใจ: วัฒนธรรมความจน. กรุงเทพฯ: แพรว.
- ปราณี กุลละวณิชย์, กัลยา ดิงศภิตย์, ม.ร.ว., สุดาพร ลักษณะนิยาวัน และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). ภาษาทัศนาศนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรหมมินทร์ ประไพพงษ์. (2562). วัจนกรรมการขูในภาษาไทย: กรณีคู่สนทนาที่มีสถานภาพเท่ากัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ได้อิงพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพชรรัตน์ เอ็มอักษร. (2549). กลวิธีการบอกเลิกสัญญาในภาษาไทย: กรณีผู้พูดที่มีสถานภาพต่างกัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ได้อิงพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัมภ์ดา กองช้าง. (2560). กลวิธีการตอบถ้อยคำนัยผกผันในภาษาไทย: กรณีคู่สนทนาที่มีสถานภาพเท่ากัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ฉบับไม่ได้อิงพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- รุ่งอรุณ ใจเชื้อ. (2549). **วัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในภาษาไทย: กรณีนิสิตนักศึกษา** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพฯ).
- วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ. (2543). **กลวิธีการตอบปฏิเสธวัจนกรรมการแสดงความปรารถนาดีในภาษาไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพฯ).
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2549). **วัจนกรรมการดักเตือนในภาษาไทย: กรณีศึกษาครูกับศิษย์**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพฯ).
- _____. (2558). **การแสดงความเห็นแย้งในปริเฉทการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพฯ).
- _____. (2562). **กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการดักเตือนในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**, 10(2), 234-252.
- สุนทร โคมิน และสนธิ สมักรการ. (2522). **รายงานวิจัย เรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือในการสำรวจวัด**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2529). **สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนาและประเพณี**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญญานวนวัฒน์. (2557). **สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL**. กรุงเทพฯ: เจริญมั่นคงการพิมพ์.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวิ บุณนาถ. (2550). **กลวิธีการแสดงความคิดเห็นในภาษาไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพฯ).
- Austin, J. L. (1962). **How to do Thing with Word**. New York: Longman.
- Kanittanan, W. (1993). **Politeness in Bangkok Thai**. Bangkok: Thammasat University Press.
- Klausner, W. J. (1981). **Reflections on Thai Culture**. Bangkok: Suksit Siam.
- Mole, R. L. (1973). **Thai Values and Behavior Patterns**. Canada: M. G. Hurtig Ltd. Edmonton.
- Mulder, N. (1996). **Inside Thai society: An interpretation of everyday life**. Amsterdam: Pepin Press.
- Panpothong, N. (1999). The functions of Metaphor from the Thai Speaker's point of view. **Journal of Thai Language and Literature**, 16(1), 259-268.
- Phillips, H. P. (1970). **Thai peasant personality: the pattern of interpersonal behavior in the village of Podhisita**. C. (1998). Buddhism and Thai world view. In Amara Ponsapich (eds), **Tradittionnal and Changing Thai World View**, Chulalongkorn University, Bangkok.
- Searle, J. R. (1969). **Speech act**. London: Cambridge University Press.
- Takahashi, T. & Beebe, L. M. (1993). Cross-Linguistic Influence in the Speech Act of Correction. In Kasper, G., and Blum-Kulka, S. (etds.), **Interlanguage Pragmatics**, Oxford University, New York.